

že v izhodišču in tako je napisal Terseglav kot človek sredi življenjske borbe svežo sodobno knjigo, ki je dobro prestala preskušnjo s Turkovo zumetničeno in mrtvo konstrukcijo, kakor tudi z bistveno zgrešeno polemiko. »Vsega prednjega bi ne bili zapisali, če bi« se Turk ne bil oglasil v imenu znanosti, ki »ima namen služiti resnici«. Bilo »je to v tem slučaju vsekakor potrebno«, da ne bi kdo potvarjal resnice in krivično napadal knjige, ki nam je po resnici in živi občutenosti odprla razgled na duhovna stremljenja v 16. stoletju.

Mimogrede naj še omenim, da Terseglavova knjiga izzveni v močan klic po notranji obnovi, čeprav tega avtor ni nameraval, ampak pisal svobodno in neposredno. Brez poudarjanja avtoritete in brez zavijanja oči je tako nudil marsikje uteho notranjemu nemiru s tem, da je ob človeški zmoti in slabosti kazal pot k nadčasovni živi resnici, je rešil mnogo težko pri bravcih, ki so žejni resnice in Boga. Cerkev je živa v vseh stoletjih, zlasti je mogočno razvila svojo božansko preporodilno silo v XVI. veku. Ista pot je odprta tudi v našem času. To je nevsiljiva in neiskana tendenca knjige, ki bi jo moral teolog pozdraviti, ne pa prezreti ali celó odkloniti. Če Turk ni znal doumeti kulturnega pomena Terseglavovega spisa, naj bi mu vsaj priznal to drugo veljavo!

Maks Miklavčič

Dr. Vaso Glušac: Dr. Jovan Skerlić. Književna studija. Drugo izdanje. Geca Kon, Beograd 1932, str. 88 (cirilica).

Ta književna studija senatorja Dr. V. Glušca je prvič izšla l. 1924., ob desetletnici Skerličeve smrti in ima zato nekako prigodno panegiričen značaj. Drugo izdanje je neizpremenjeno in je zato tak patos še v toliko bolj neupravičen, v kolikor bi se po 18 letih Skerličeve smrti dalo z vse večjo kritičnostjo poseči v samo osnovo njegovega kritičnega gledanja ter ga postaviti nasproti sedanjim metodam. Skerlić je bil, kot vemo, velik racionalist in materijalističen socialist, zastopnik psihološko-realistične kritične šole, ki je umetnostno delo tolmačil zlasti iz življenja pisatelja in ustroja miljeja, iz sodobne idejno-politične orientacije in včasih tudi iz sentimenta, ni pa imel izčiščenega estetsko-formalnega kriterija za delo samo. In to ga često postavlja v na-

sprotje z novejšo kritiko, ki ga popravlja (cf. Živojinović: St. M. Ljubiša i Skerlić, Misao 1929, sv. 217—218). Skerličeve sodbe so potrebne sodobne revizije kot je vsaka predhodna doba podvržena kritiki nastopne. Za tako v osnovi temeljito delo pa je treba filozofsko-estetske kritične obdelave, ki je pa v tej »književni studiji« ni. Ostane le na zunanji, deskriptivni površini in ima zato samo značaj in ceno skromne informativne studije o življenju in delu Jovana Skerlića. Je prigoden spis s karakteristiko del, a brez prave kritične ocenitve njih vrednot.

Tine Debeljak

Branimir Ćosić: Deset pisaca — deset razgovora. Crteži A. G. Balaža. — Geca Kon, Beograd, 1931. Str. 163 (cirilica).

Mladi srbski pisatelj romanov in novel ter »Pravdin« kritik Branimir Ćosić je izdal deset intervjujev, ki jih je imel z novejšimi pisatelji od l. 1926 dalje ter jih objavljaj v »Reči i slici« in drugod. So to »obiski«, pisani pod francoskim vplivom kekega Lefèvre, s skromno nalogo, da čitateljski publiki približajo pisatelja kot človeka v vsakdanjem življenju, obenem pa da posredujejo izmenjavo misli ob nekaterih problemih, ki vise v zraku. Tako je Ćosić brez kekega namena klasificiranja rekonstruiral razgovore z Borisom Stankovićem, Veljkom Petrovićem, Sibom Miličićem, Dušanom Nikolajevićem, Milošem Crnjanskim, Grigorijem Božovićem, Gustavom Krklecem, Milanom Rakićem in Stanislavom Vinaverjem. Obenem pa tudi poroča, kako ni uspel z obiski pri Bogdanu Popoviću, Jovanu Dučiću, Ivu Andriću, Luju Vojnoviću in Milici Janković. To je bil torej kader književnikov, ki bi bili za to razdobje najbolj karakteristični. Vendar pa razgovori niso bog ve kaj značilni: povečini govore o načinu ustvarjanja, o reagiranju na kritike, o početkih lit. dela, o novih načrtih, o rasnosti v srbski literaturi, jugoslovanskem edinstvu itd. Ne mislim referirati o vsebini knjige, ki je sestavljena iz vprašanj in odgovorov, čeprav bi bilo zanimivo vedeti kaj o Nikolajevićem idealu rase, o Božovićevi veri v tradicijo, nacionalizem in premoč literature, v katero se hoste morali preliti hrvatska in slovenska, ako nečeta ostati provincionalni književnosti« (105); o Crnjanskega potrebi po religioznem romantizmu, o Rakićevem naporu za nove stilske vrednote,

ali kako se Hrvatje z veseljem aklimatizirajo v Beogradu in prevzemajo njega dijalekt (Miličič, Krleža, Krklec). Posebej o Krklecu, ki je vzljubil cirilico in popolnoma prešel v tipično srbski religiozni nihilizem, potem ko je v dveh cerkvah slučajno doživel dve »avanturi«: katoliški krst in pravoslavno ženitev ter gleda na ubogo Slovenijo kakor vsi onkraj Save kot »na eno naših najlepših pokrajin, ki jo je skoraj upropastil katolicizem, večje izrabljan in negovan od klerikalizma« (116).

»Deset pisateljev — deset razgovorov« je po vsem tem zbirka snovi za bodoče literarne zgodovinarje, sicer pa navadna »književna reportaža, ozko vezana na čas, v katerem je napisana«, kakor Čosić sam dobro in skromno označuje ceno svojih zapiskov. Pisane pa so z veliko pisateljsko rutino, s francosko lahkoto in ostrim opazovanjem realnega miljeja, v katerem se obiskani literat giblje, kar izdaja Čosića kot dobrega pisatelja, tudi ko piše kot žurnalist.

Tine Debeljak

† DR. STANKO VURNIK

Na veliko sredo zjutraj, dne 23. marca t. l., je podlegel težki bolezni, ki ga je za zadnje mesece prikovala na postelj, dr. Stanko Vurnik, vnet in plodovit sotruden Doma in sveta. Jeseni lanskega leta si je pokojnik nakopal nevarno prehlajenje, ki je postalo povod težkega in mučnega hiranja; v popolnoma oslavljenem organizmu so se razvile kali sušice, katero je Vurnik kot toliko naših mladih ljudi dobil v svetovni vojski; okrog božiča lanskega leta je legel, da ne vstane več — in na veliki četrtek popoldne smo ga spremili k večnemu počitku. Na poslednji poti ga je spremljalo veliko število ljudi, ki je pričalo, kako znan in upoštevan je bil pokojnik; glasbeno društvo »Ljubljanca« mu je zapelo dve žalostinki, na grobu pa so se poslovili od njega ravnatelj dr. Niko Županič za Etnografski muzej, čigar duša je bil rajni Vurnik, konservator dr. Fran Stele v imenu Slov. kat. starešinstva in podpisani v imenu Doma in sveta. Stanko Vurnik zapušča ženo in dva otoka.

Stanko Vurnik je bil rojen dne 11. aprila 1898 v št. Vidu pri Stični na Dolenjskem,

kjer je bil njegov oče organist in »že kot otrok je vsrkal vase ljubezen do glasbe, ki se je v zrelih letih le še stopnjevala do strastnega, z vsem razumevanjem gojenega trajnega znanstva« (Fr. Stele v »Slovencu«, dne 24. marca 1932.) Gimnazijo je V. dovršil v Ljubljani ter odšel po položeni maturi na fronto v Kanalsko dolino. Po končani vojni je študiral filozofijo in pravo na univerzah v Zagrebu in Ljubljani, a je leta 1920/1 prekinil študij ter stopil v službo k poročevalskemu oddelku pokrajinske vlade v Ljubljani. L. 1921 je vstopil v kulturni referat pri »Jutru«, kjer je objavil l. 1922 svoja prva poročila o ljubljanskih umetnostnih razstavah ter o umetnostnem gibanju inozemstva. V »Almanahu kat. dijaštva« iz l. 1922 je objavil studijo o novi arhitekturi. Tedaj se je ponovno vpisal na vseučilišče, kjer se je odločil za studij umetnostne zgodovine ter je iz tega predmeta l. 1925 pri prof. Iz. Cankarju promoviral. Pri umetnostni zgodovini je našel pravo polje za svoje zanimanje, v sistemu prof. Cankarja pa trdno bazo za svoje nadaljnje znanstveno delo, ki je bil z njim koj po končanih studijah, ko je še istega leta 1925 nastopil službo asistenta na Etnografskem muzeju v Ljubljani, postavljen pred zanj novo, dotlej še povsem neobdelano tvarino: etnografijo. Na Etnogr. muzeju je zadnja leta deloval kot kustos ter odpiral naši znanstveni kulturi nova prostorja, vidike in probleme, zlasti še, ko se je jel zadnji čas prav organično nujno čedalje bolj posvečati tudi strokovnemu studiju glasbe.

Že zunanja črta Vurnikovega dela, ponazorjena zgolj z nepopolnim bibliografskim pregledom, kaže razgibanega duha, ki ni samo opazljiv po svoji izredni delavnosti in energiji, nego pravtako po pomembnosti dela samega. Renesansa zanimanja za slovensko umetnost, njeno preteklost in sedanjost, ki je započela o. l. 1920 z novimi silami obujati v nas dotlej nekam inertno zanimanje in ki je izhajala v prvi vrsti iz um. zgod. instituta naše univerze (ustanovitve Narodne galerije, Umetnostno zgodovinskega društva, Zbornika za umetn. zgodovino, prireditve »Zgodovinske razstave slov. slikarstva itd.), je zajela Vurnika v prvih, zelo razboritih publicističnih letih, ki pa nosijo že močan pečat akademskega studija in smotrnosti. Poleg različnih poročil v